

De Heraut

van de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Hot nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 22 December 1912. N°. 1825.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Abonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegonnen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertentie: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vernieling van lieftogaven f —.12 per regel.

blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Blijden van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentie aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kennen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Gekomen om zalig te maken dat verloren wag.

(KERSTFEEST 1912).

Want de Zoon des menschen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. LUCAS 19: 10.

De drukte van 't wereldleven heeft zich al meer van den Kerstjubel vervreemd, en toch blijft de Kerstmorgen ons nog steeds zijn heilig schoon toestrallen. Van wat de wereld aan weelde tooveren kan, bespeurt ge hier niets. Bethleem was een vergeten landelijk oord. Het tafereel dat de eeuwen boeien zou, speelde zich af niet in de salen van een paleis, maar in een uithoek van den stal. Voor wieg doet een kribbe dienst. Voor tool van het Kindeke een rol windselen. Maria is een provinciale uit Nazareth. En de ma die er bij staat, zaagt en schaaft thuis op zijn winkel als een gewoon timmerman. Het is alles rustige eenvoud. Niets dat boeit of bewondering wekt. Het is een lijst zonder waarde, waarin het eenig wonder beeld van 't Kindeke door schitteringen Gods zijn grootheid vertoont. Er is ja 't veld, waarin de herders bij hun kudde verwijden, en aan die herders drong op eenmaal 't geklaan van bovenmenschen. Niet 't vreemde, alleen wat eigen is ontsluit zich vanzelf den weg tot ons hart. En daarom, het engelheir in 't veld van Efrata, dat was de majesteit van 't Goddelijke, maar het aanminnige menschenkindeke in de kribbe dat trok aan, en verwikte ons menschenlijk hart.

En waarom dit nu zoo diep ging? Omdat er niet alleen onze teederheid door geraakt werd, maar omdat er zich de hoogte rang, de hoogte roeping in uitspraak, die we als mensch in onze schepping van onzen God ontvangen hadden. Dat dit kon, dat was het. Dat het mogelijk was Gods eeniggeboren Zoon als de Zoon des menschen te doen optreden, daarin school hier de triomf der genade. Ook onder de helden zong meer dan een dichter van allerlei vorm dien de mensch kon aannemen, maar al deze vormen waarin men dan den mensch liet optreden, waren gezocht, waren gekunsteld. Hier daarentegen spreekt zich in dit Kindeke van Bethleem uit, dat zo hoog in stand de menschenlijke natuur door God tot aanzijn geroepen was, dat ze het geboren worden van Gods Zoon in die menschenlijke natuur toeliet. Haast zou men zeggen kunnen, dat reeds in de Schepping de menschenlijke natuur op dit hoogte en eenige was aangelegd. Doch laat dit er buiten. Verlies u met uw gedachten nu niet in de ondoorgrondelijke diepten van Gods raad. Neem nu alleen de feiten. En dan vindt ge toch deze twee. In het Paradijs wordt 't beluisterd: „Laat ons menschen maken naar ons Beeld en naar onze gelijkenis“. En hier bij Bethlehems kribbe ziet ge het voor oogen, hoe Immanuel het u toont, dat Gods eigen lieve Zoon als een menschenkind u tegenlacht. De Zoon Gods, maar tegelijk de Zoon des menschen.

Dat, ge gevoelt 't zelf, is meer dan een begenadiging, het is een Goddelijke verering, die van Godswege aan zijn hoogste creatuur, want dat is de mensch, toekomt. We zijn gevallen, maar nog niet vervallen, en daarom eert hier het Goddelijk bestel zelfs in 't in zonde vervallen menschenlijk geslacht nog de grootheid van het Beeld Gods, waarmee we eens geschapen werden. Het is of God de Heere ons bij Bethleem toeroept: Hoe diep ge ook zonkt, het feit van uw geschapen zijn naar mijn Beeld kondt ge niet teniet doen. Wat gij niet meer zaagt, zag uw God nog, de vonkskens van den Scheppingsglans die nog in uw bedorven natuur naglusterden. En aan die overblijfselen sluit nu uw God zich aan. Wat bijna uitsleet, werkt Hij weer op. De natuur van Boven kan zich aan de natuur van 't menschenkind nog huwen. En zoo komt de Goddelijke genade tot ons, niet maar als een engel des Heeren die ontzetting inboezemt, maar als onzer een geworden, als een kind geboren, als Zoon des menschen zich aan ons aanbiedend. En gelijk zoo de Heere zich aan ons aanbiedt, zoo ontsluit ons hart zich voor hem. Hij is onzer één geworden. Dat Kindeke in Bethlehems kribbe is niet maar naar het Beeld en naar de Gelijkenisse, maar het is het Beeld zelf van God dat ons tegenlacht. Het uitgedrukte Beeld zijner zelfstandigheid, maar in het vleesch en bloed der kinderen, als onzer een en ons gelijk geworden. Door de engelen wordt 't ons benijfd, de onbezieldde Schepping verstaat dit wonder der wonderen niet, en alleen van menschenlippen gaat de juichtoon op: Gods Zoon de Zoon des menschen.

Wat is nu het roerend schoone, dat zich hierin uitdrukt? Dit. God had ons ook kunnen zaligen door zijn engelen, doch dan met een halve zaligheid. God de Heere had ons ook kunnen begenadigen door een tresoor uit den hemel, door een genadegifte die van Boven als een ons vreemd element ons zou zijn toegelaten. Veel is dan ook uit den hemel tot ons nedergehaald. Maar bij Bethleem dringt de majesteit van Gods liefde nog dieper door. Hier is 't ja, de Zoon Gods dien God zelf aan de aarde geeft, maar niet van boven tot ons nederdaalend, neem uit 't menschenleven zelf tot ons opkomend.

Er is een maagdelijk dat den Zaligmaker onder haar hart droeg. Er is een gestalte van vleesch en bloed waarin het heil ons geboren wordt. Niet door wat ons vreemd was, zou de mensch gered worden, maar door wat als met onze eigen natuur dooreengevlochten en saamgeweven was. De Zoon Gods, maar tot ons gekomen als de Zoon des menschen.

De tegenstelling die hierin spreekt, drukt zich uit in de gewaarwording, waarmee de herders eerst de engelen in Efrata zagen nederdaalen, en dan uit de geheel andere aandoening waarmee ze in Bethleem op het Kindeke in de kribbe neerzagen. Toen uit den geopen den hemel dat schitterend visioen hun tegen fonkelde, „vreedsen ze met groote vrees“, bij de kribbe daarentegen voelden ze zich vertederd en verblijd over wat hun oog aanschouwde mocht. En straks loopen ze Bethlehems straten af, om 't „overal bekend te maken, het woord dat hun van dat Kindeke gezegd was“.

Al wat van Boven komt in hemelsche gestalte boezemt eerbied en ontzag in, en doet in ons zondig hart vanzelf de aandoening van het heilige in vrees trillen. Om ons hart te grijpen, om 't te bestralen met vriendelijk licht, om 't te winnen en vrede met vreugde te doen indringen, moest hier het Heil ons in menschengestalte tegen treden. Niet 't vreemde, alleen wat eigen is ontsluit zich vanzelf den weg tot ons hart. En daarom, het engelheir in 't veld van Efrata, dat was de majesteit van 't Goddelijke, maar het aanminnige menschenkindeke in de kribbe dat trok aan, en verwikte ons menschenlijk hart.

En waarom dit nu zoo diep ging? Omdat er niet alleen onze teederheid door geraakt werd, maar omdat er zich de hoogte rang, de hoogte roeping in uitspraak, die we als mensch in onze schepping van onzen God ontvangen hadden. Dat dit kon, dat was het. Dat het mogelijk was Gods eeniggeboren Zoon als de Zoon des menschen te doen optreden, daarin school hier de triomf der genade. Ook onder de helden zong meer dan een dichter van allerlei vorm dien de mensch kon aannemen, maar al deze vormen waarin men dan den mensch liet optreden, waren gezocht, waren gekunsteld. Hier daarentegen spreekt zich in dit Kindeke van Bethleem uit, dat zo hoog in stand de menschenlijke natuur door God tot aanzijn geroepen was, dat ze het geboren worden van Gods Zoon in die menschenlijke natuur toeliet. Haast zou men zeggen kunnen, dat reeds in de Schepping de menschenlijke natuur op dit hoogte en eenige was aangelegd. Doch laat dit er buiten. Verlies u met uw gedachten nu niet in de ondoorgrondelijke diepten van Gods raad. Neem nu alleen de feiten. En dan vindt ge toch deze twee. In het Paradijs wordt 't beluisterd: „Laat ons menschen maken naar ons Beeld en naar onze gelijkenis“. En hier bij Bethlehems kribbe ziet ge het voor oogen, hoe Immanuel het u toont, dat Gods eigen lieve Zoon als een menschenkind u tegenlacht. De Zoon Gods, maar tegelijk de Zoon des menschen.

Dat, ge gevoelt 't zelf, is meer dan een begenadiging, het is een Goddelijke verering, die van Godswege aan zijn hoogste creatuur, want dat is de mensch, toekomt. We zijn gevallen, maar nog niet vervallen, en daarom eert hier het Goddelijk bestel zelfs in 't in zonde vervallen menschenlijk geslacht nog de grootheid van het Beeld Gods, waarmee we eens geschapen werden. Het is of God de Heere ons bij Bethleem toeroept: Hoe diep ge ook zonkt, het feit van uw geschapen zijn naar mijn Beeld kondt ge niet teniet doen. Wat gij niet meer zaagt, zag uw God nog, de vonkskens van den Scheppingsglans die nog in uw bedorven natuur naglusterden. En aan die overblijfselen sluit nu uw God zich aan. Wat bijna uitsleet, werkt Hij weer op. De natuur van Boven kan zich aan de natuur van 't menschenkind nog huwen. En zoo komt de Goddelijke genade tot ons, niet maar als een engel des Heeren die ontzetting inboezemt, maar als onzer een geworden, als een kind geboren, als Zoon des menschen zich aan ons aanbiedend. En gelijk zoo de Heere zich aan ons aanbiedt, zoo ontsluit ons hart zich voor hem. Hij is onzer één geworden. Dat Kindeke in Bethlehems kribbe is niet maar naar het Beeld en naar de Gelijkenisse, maar het is het Beeld zelf van God dat ons tegenlacht. Het uitgedrukte Beeld zijner zelfstandigheid, maar in het vleesch en bloed der kinderen, als onzer een en ons gelijk geworden. Door de engelen wordt 't ons benijfd, de onbezieldde Schepping verstaat dit wonder der wonderen niet, en alleen van menschenlippen gaat de juichtoon op: Gods Zoon de Zoon des menschen.

Wat is nu het roerend schoone, dat zich hierin uitdrukt? Dit. God had ons ook kunnen zaligen door zijn engelen, doch dan met een halve zaligheid. God de Heere had ons ook kunnen begenadigen door een tresoor uit den hemel, door een genadegifte die van Boven als een ons vreemd element ons zou zijn toegelaten. Veel is dan ook uit den hemel tot ons nedergehaald. Maar bij Bethleem dringt de majesteit van Gods liefde nog dieper door. Hier is 't ja, de Zoon Gods dien God zelf aan de aarde geeft, maar niet van boven tot ons nederdaalend, neem uit 't menschenleven zelf tot ons opkomend.

Hierin nu ligt al 't aangrijpende. Hulp wacht het gevallen schepsel in, hulp wordt ons geboden, maar die hulp grijpt ons niet uitwendig, maar tot diep in onze eigen natuur aan. Het is niet, dat we in den stroom dreigen te versinken, en dat ons een reddende hand wordt toegestoken. Het is niet, dat we bedreigd worden door het vuur, en dat het vuur voor ons gebluscht wordt. Het is niet, dat we struikelden en ons den voet bezeerden, en dat nu de heelmeeester ons den voet weer recht zet. Zelfs is het niet, dat ernstige krankheid ons nederwierp, en dat de medicijnmeester ons het heilspul uitwendig toeschoof. Als ge wilt, ligt dit alles er ook in, want er is geen beeld van redding dat in Christus niet verwezenlijkt is. Maar al dat van buiten ons toekomende put de rijke gedachte van Bethleem niet uit. Hier is veel meer, hier is iets veel rijkers. Hier is de Redder die ons wel in ons eigen wezen laat, maar toch in onze eigen natuur ingaat; die in die eigen natuur als onzer een zich met ons verzelschap; die de wonde tot op de diepste vezelen peilt, en uit het eigen bloed de levenssappen trekt, die de wonde weer zullen helen. Hier is een Messias die heel uw natuur als ondervangt, aan geen ge waarwording van uw eigen natuur vreemd blijft, in alles tot in het binnenste van uw hartsverborgenheid indringt, en die zoo, in natuur met u één, door uw eigen natuur en in uw eigen natuur, u de redding en het leven aanbrengt.

Haast zoude ge dus tot een valschen roem verleid worden, als ware de redding u niet van Boven, maar van uw eigen geslacht toegekomen. Zoon des menschen is de Redder, waarin de menschenheid zich beroemen mag, jubelend: Hij is mijn zoon, mijn kind, mijn eerstgeborene, de vrucht van mijn schoot. En zoo moet ge 't dan ook verstaan. Zoon des menschen is niet maar een aangenomen titel, maar is de naam die het wezen uitdrukt. Reeds bij Danel was het zoo in de profetie: Eerst de wereldrijken in dieregestalten afgebeeld, en toen ten slotte het Koninkrijk der hemelen, en dit laatste geteekend in 't beeld van een die door den heraut wordt aangekondigd als de Zoon des menschen. Het Koninkrijk der hemelen vereenzelvigd zich met onze natuur. Het is de menschen, die in dat Koninkrijk de eere kroon ontvangen zal. Het is de menschenlijke natuur, wier heerlijkheid dat Koninkrijk zal sieren. Het is de menschenlijke natuur, die als uit haar levenskiem den Koning der eere in dat Koninkrijk verwekken zal. In onze natuur zal Jezus ten hemel varen, in onze menschenlijke natuur zit hij nu aan de rechterhand Gods. Het is aan onze natuur dat God in zijn almachtig en wijs bestel de gelijkwaardigheid met zijn eigen Goddelijk geslacht heeft toevertrouwd. Tot in het ingewand van onze natuur daalt het Heilige neder, en als dan elndelijk na een profetie van eeuwen de Messias komt, en Immanuel verschijnt, en al 't engelheir hem tegen jubelt, dan heet 't niet alleen: „Eere zij God!“, maar onmiddellijk daarop: „In menschen een welbehagen!“. Want immers nu zien al Gods engelen het. Gods eigen Zoon, hun aller Hoofd en Heer, is nu geworden tot wat de profetie voorspeld had: De Zoon des Menschen.

Bij dit alles nu is het 't zoo aanbiddelijk schoon, dat hoe hoog ook de menschenklime, toch altoos de roem en de eere Gode verblijft en Gode alleen. Iets wat niemand aangrijpende uitdrukken kon, dat Jezus het betuigt heeft toen hij sprak, dat hij, de Zoon des menschen, gekomen was, om te zoeken wat verloren was.

Ge kunt u de menschenwording van den Zoon Gods ook in het Paradijs denken, eer Adam viel. Toen was de mensch nog schitterend in ongerepte zuiverheid. Er was nog niets in 't menschenlijk hart, dan wat God zelf er in gelegd had. Zelfs de uitwendige gestalte van den mensch was toen nog onverswakt en ongeschonden, en geen schaamte besloep hem. Een menschenwording van den Zoon Gods in die ure en op dat oogenblik zou zich niet alleen evengoed, maar zou zich voor ons, o, zoo veel beter denken laten dan wat nu in Bethleem geschied is. Er zou niets bij te keeren, niets bij al te weren, niets bij te ontzien zijn geweest. De mensch stond in het Paradijs nog als louter naar Gods Beeld geschapen, en dat Beeld was nog ongeschonden, en dat Beeld sprak nog met volkomenheid. Alleen maar, en dit voelt ge terstond, er zou uit een menschenwording van Gods Zoon in het Paradijs op verre na niet die aanbiddelijke liefde en die roerende ontferming gesproken hebben, die nu u tegenklinkt uit wat te Bethleem is geschied. Bij Bethleem toch grijpt 't welsprekende van de

liefde ons juist daarom zoo machtig aan, omdat hier de Zoon des menschen komt om te zaligen wat verloren was. Een melaatsche, een pestlijder te bezoeken, hem teederlijk op te nemen, aan uw hart te drukken en te verzorgen, spreekt nog van een gansch andere liefde, dan dat ge een kind des menschen, dat kerngezond bloeit, de hand drukt en u met hem verzelschap. En juist dat is hier de tegenstelling. In het Paradijs zou zulk een menschenwording een verrijking van ons leven, een sieren met hooger glans zijn geweest, en van zelf zou ook daarin een ons hoog verheftend welbehagen gesproken hebben, evenals in Gods bestel om ons naar zijn Beeld te scheppen. Maar er ware niets bij op te offeren, en ware niets bij te verliezen geweest, en nooit en alimmer zoude ge van de komst van Immanuel een indruk van ontferming en barmhartigheid en zelfopoffering ontvangen hebben, als nu.

Daarom moet er dit altoos bij: „de Zoon des menschen kwam om te begenadigen wat verloren was“, en het is vooral in dat verband, dat de onelndige liefde van het aannemen van onze natuur u tegenglanst. Voorzeker, reeds in het scheppen van den mensch naar Gods Beeld sprak een wonder toevertrouwen door God Almachtig van eigen glorie en majesteit aan het creatuur dat den naam van „mensch“ draagt, boven alle overige creaturen, ook boven de wereld van zijn engelen. Reeds op aarde is wie cere kent voor niets zoo gevoelig als voor zijn naam in het boek der eere. Hoeveel hooger stond het dan niet nog, dat de Almachtige Schepper, de Heere des Hemels en der aarde, het stempel van zijn eigen Wezen, den naam van Zijn Majesteit, het Beeld van zijn Goddelijkheid en de gelijkenis van zijn verborgen glorie toevertrouwd aan een creatuur met eigen wilskens, en er zich alsoo aan blootstelde, dat de mensch, dit Beeld schendende, het met demonischen invloed bezoedelen, en als voor den duivel wegwerpen zou. Hieruit verstaat ge, dat we wel wezenlijk het hoge voorrecht om naar Gods Beeld geschapen te zijn, in niets onderschatten mogen. Doch hierin sprak nog niet de verleidende liefde, en nog alleen het welbehagen, want immers het voorwerp zelf van deze eere, de mensch, was er nog niet, en stond, toen God sprak „Laat ons menschen maken!“ nog eerst tot aanzijn te worden geroepen.

Om de weelde en den rijkdom der Goddelijke liefde te gevoelen, moet ge daarom het Beeld van den Zoon des menschen in 't Kindeke van Bethleem begroeten, want toen was de mensch er, maar gevallen, toen ontloopte hij zijn natuur, maar geschonden, en toen riep alles in den gevallen mensch om wrake en om uitbanning, want toen was het de ontrouw menschen, die eens tot zoo hoge eer geroepen, niet alleen zichzelf had weggeworpen, maar in zichzelf tevens het Beeld Gods aan smaadheid had overgegeven. Stel nu al dat deesmetemien ontfermende genade aan dezen gevallen mensch uitdreding had toegedacht, zoo zou 't toch het natuurlijk zijn geweest, dat God hem dat heil door een uitwendige daad had aangebracht, zooals we zoo pas spraken van den drekkeling aan wlen een staf wordt toegestoken om hem uit den stroom weer op te trekken. En dat nu de weg van het heil zoo heel anders is, omdat God den mensch, die verloren was, opzoekt, hem in zijn armen neemt, aan zijn hart drukt, ja meer nog, zich zoo met dezen melaatsche als vereenzelvigd, dat Hij in onze natuur ingaat, uit onze natuur ons vleesch en bloed aanneemt, en dan onder de gevallen menschenheid optreedt, niet om onze natuur te verfoeien en van zich te stooten, maar ons in zijn Zoon toe te spreken, dat hij zelf onzer een, dat hij zelf Zoon des menschen is, — dat is 't wat aan onzen Kerstjubel zijn diepte zonder grond geeft, en 't ons met allesoverweldigenden indruk beseffen doet, hoe Goddelijk, hoe hemelsch-teeder de liefde is geweest, waarin God zelf in zijn lieven Zoon tot ons is gekomen, ja in ons geslacht is ingegaan, en er zich zoo met ons in vereenigd heeft, dat Hij niet meer van ons kan schelden. Zelfs in den vorm dien Jezus koos om zichzelf te benoemen, poogt die liefde nog zichzelf te overtreffen. Als ge spreekt van „uw zoon“, is 't niet, moeder? dan bedoelt ge uit te spreken, dat 't uw kind is, dat hij uit u geboren, door u onder het hart gedragen is. En zoo nu hier, als toch Jezus zichzelf den Zoon des menschen noemt, betuigt hij dat het uit ons geslacht is, dat hij is voortgekomen, en weerklinkt er een toon als lag er in uitgesproken, dat het de mensch is, die door dezen Zoon des menschen de menschenheid heeft gered.

En toch ook hiermee is de Kerstjubel nog niet in zijn hoogsten toon uitgezongen.

Er staat toch niet alleen dat de Zoon des menschen wat verloren was redt, maar er staat veel sterker, dat hij wat verloren was zaligt. Wel wijst 't woord dat in 't oorspronkelijke staat, vóór alle dingen op redding van 't verderf, maar dit is hier bedoeld in Messiaanschen zin, en wijst daarom tegelijk op wat er positiefs in dit heil geboden wordt. Er wordt niet gezegd, dat we, uit het gevaar gered, nu voor eigen rekening liggen blijven. Het heil brengt te weeg, dat wie arm was, niet alleen van den hongerdood wordt gered, maar zeer rijk wordt gemaakt en met heilgoederen als beladen. Zelfs betuigt de Schrift ons, dat Christus die rijk was, arm is gemaakt, om ons, die arm waren, rijk te maken in hem. Er is nergens sprake van een redding, die ons ja van den dood afhelpt, maar voortv het bitter gevolg van zonde ons aldoor tot een zelfverwijt bij doet blijven. Veeleer wordt ons betuigd, dat God al onze zonden in de diepte der zee zal werpen, zoodat ze nimmer meer gedacht kunnen worden. Terecht is dan ook in onze Overzetting van „zaligen“ gesproken en toont alleen dit woord ons klaar, wat in de redding die Jezus ons brengt, voor ons schuilt. Drieerlei is bij redding mogelijk. Ge wordt of hersteld in den staat waarin ge verkeerdte, toen ge den mistred begint en uit uw geluk uitvielt. Of wel, ge wordt ja gered, zoodat ge er het leven af brengt, maar uw staat blijft dezelfde. Of elndelijk, ge wordt niet alleen gered, maar het gevaar van nogmaals te vallen, wordt van u afgewend, en nog rijker gelukstaat dan eer ge vielt, wordt u deel. Welke van die drie nu ook bij onze redding gekomen ware, altoos zou 't ons tot dank zonder einde hebben verplicht. Iemand die u bijspringt en uit het water redt, is in niets verplicht ook de geneesmiddelen voor zijn rekening te nemen, die u de krankheid, die u strak in gevatte koude besluip, moeten ontaamen. Wie u redt, zoodat ge er het leven afbrengt, heeft reeds daardoor aanspraak, ja recht op uw dank. Aldus had dan ook de redding kunnen wezen die Christus ons aanbrengt. En ook al ware ons in Bethleem niets meer geschenken, nog altoos zou lof en aanbidding in onze dankzegging Gode zijn toegebracht. Maar het heil dat uit Bethleem opkwam, bleef daar niet bij staan. Van de drie graden van redding bracht Bethleem niet de laagste, ook niet de gewone, maar voluit de hoogste redding. Niet alleen van het verderf werden we ontheven, en niet alleen in onzen oorspronkelijken staat werden we hersteld, maar in de redding lag vanzelf de heerlijkheid geboden, dat we niet alleen van het verderf verlost, maar tot veel hooger gelukstaat opgevoerd worden. Alle nieuw gevaar voor een tweeden val werd afgesneden, en de heerlijkheid van Gods kinderen ons deel. En dit nu teekent zich zoo bijna schilderachtig af in het Kindeke dat in de windselen in de kribbe is nedergelegd. Ge ziet niets meer van den Zoon Gods. Al wat ge in de kribbe bewondert, is de Zoon des menschen, en ge ziet dat heilig Kindeke schier tot armenlijken staat afgedaald voor u liggen. En nu komt de verwisseling. Deze Zoon des menschen is de Zoon Gods, die in uw natuur inging, opdat ge door hem zonen en dochteren Gods zoudt worden. Kinderen Gods in de heerlijkheid, alleen daarom nooit in zonen en dochteren onderscheiden, omdat in 't eeuwige alle geslachtsverschil wegvalt. Er wordt in de hemelen niet meer ten huwelijk genomen noch ten huwelijk gegeven.

Nu kunt ge natuurlijk in hoog en heilig epos 't u zoo omzetten, dat toch in dit alles geen liefde Gods voor u sprak, doch alleen liefde voor zijn eigen eere. Het is zoo wel voorgesteld. Gij waart dan, als we 't zoo mogen uitdrukken, Gods kunstig conterfeitel, waarin God zelf zijn eigen beeld had afgeschaduwd. Toen nu dit Goddelijk conterfeitel geschonden en gebroken was, sprak het vanzelf, dat God in zijn majesteit hiervoor opkwam, het beeld herstelde en zelfs het glas dat er voor hing, door diamant verving, opdat geen tweede maal zijn beeld zou worden aangerand. Zoo kan men spreken. Zoo heeft men gesproken. En oatkend kan niet, dat er zelfs aan deze opvatting een kern van waarheid ten grondslag ligt. Zelfs bij de verheerlijking van Gods kinderen scheldt God zijn eigen eere nooit van die van zijn kinderen af, en ten slotte moet altoos beleden, dat onze God ook de zaliging van wat verloren was, tot stand bracht om zijn eigen majesteit te groofter te maken. Het blijven van 't naar Gods Beeld geschapen creatuur in het verderf en onder de macht van satan, zou de eere Gods zijn te na gekomen. Dit kon niet geduld. Maar al wordt dan allerminst betwist, dat God ook in het werk onzer zaligling alles deed om Zich zelf wille, toch ligt hierin tegelijk ook het